

JOSEF ŠKVORECKÝ

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO

Nevysvětlitelný
Příběh aneb
Vyprávění
Queste Firma
Sicula

IVO ŽELEZNÝ

**SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO - SVAZEK 11 -
NEVYSVĚTLITELNÝ PŘÍBĚH ANEB
VYPRÁVĚNÍ QUESTA FIRMA SICULA**

OBSAH

Předmluva k prvnímu vydání v knižnici Delfín	11
(Patrick Oliver Enfield)	
Narratio Questi	13
Komentář Patricka Olivera Enfielda	71
Poznámky a vysvětlivky	89
Dopis pana André Fouilleta	115
Komentář P. O. Enfielda	120
Dopis pana Rudolfa Ceeha	123
Události na ostrově Tesalus (a komentář P. O. Enfielda)	141
Dopis slečny Muriel Blaive (a komentář P. O. Enfielda)	149
Poznámka autora	155

JOSEF ŠKVORECKÝ

**NEVYSVĚTLITELNÝ PŘÍBĚH
ANEB
VYPRÁVĚNÍ QUESTA FIRMA SICULA**

**IVO ŽELEZNÝ
PRAHA**

Copyright © Josef Škvorecký, 1998

ISBN 80-237-3572-1

Zdeně tenhle žert k čtyřicátému výročí

QUESTOVO VYPRÁVĚNÍ

Předmluva k prvnímu vydání v knižnici Delfin

Historie nálezu tzv. Questova rukopisu v budově označované přezdívkou Rosalie v Copánské Akropoli je dostatečně známá z denního i odborného tisku. Rukopis objevila skupina studentů mayské archeologie z Miskatonické university, vedená profesorem Howardem Phillipsem Langhornem. Byl uložen v hliněné urně s vyrytým a původně zřejmě zlaceným nápisem *Narratio Questi*. Urna byla prasklá, obsahovala sedm úzkých svitků a byla zazděna ve stěně královské hrobky. V té spočívají tělesné ostatky muže, o němž se soudí, že to je možná sám K'inich Yax K'uk'Mo', zakladatel dynastie, jež po dobu několika staletí budovala Copán. K'inich Yax K'uk'Mo' žil na počátku čtvrtého století po Kristu. Není jasné, jak se dostal rukopis, napsaný podle zachovaných zlomků, v neznámém předmayském městě na pobřeží Atlantického oceánu, do vnitrozemského Copánu; soudí se, že tam byl prostě přenesen, možná jako relikvie z doby návštěvy „bílých bohů“, o nichž se zmiňují některé legendy středoamerických národů.

Rukopis psaný černým inkoustem na římském papíře známém, podle výrobce Fannia, jako *Fanniana*, byl podroben všem dnes dostupným testům a lingvistickému rozboru, neboť pochopitelně bylo podezření, že jde o podvrh. Opakované zkoušky i analýzy shodně potvrdily, že jde skutečně o římský rukopis z první poloviny prvního století po Kristu psaný latinou, jaké užívali vzdělanci doby Augustovy.

Podvrh byl tedy vyloučen. Zbývala otázka, jakou cestou se dostal latinský text z doby prvních císařů na americký kontinent. Jediné možné vysvětlení bylo v interpretaci nalezených textů; ta však, vzhledem k silnému poškození všech svitků, byla krajně obtížná. Výsledky se vzpírají našim vědomostem o historii Římské říše na přelomu tisíciletí a o plavbách římských mořeplavců. Předpokládalo se, že takové plavby se omezovaly na oblast Středozemního, Jaderského a Egejského moře, na atlantické pobřeží dnešní Francie, na přeplavby kanálu La Manche a na Černé moře, povýtce při březích dnešního Rumunska.

Následuje anglický převod latinských textů, který jsem se, podle překladu profesora H. P. Langhorna z Miskatonické university, snažil stylisticky zpřístupnit laické veřejnosti, aniž jsem cokoliv vynechal, přidal nebo proti smyslu odborné interpretace zkreslil. Překlad je tištěn kursivou, v místech, kde bylo možno dojít k hypotetickým závěrům, spojuji text fragmentů explikacemi, tištěnými tučně a založenými na odborných hypotézách profesora Langhorna. Úryvky následují po sobě v chronologickém sledu, pokud to bylo možno vydedukovat (někdy jen tentativně) ze zachovaného textu, a jsou očíslovány. Písmena nebo slabiky, popř. celá slova, jež si lze z větného kontextu domyslit, jsou v kulatých závorkách. V těch jsou rovněž odhady profesora Langhorna, jak mnoho textu vzalo za své vinou vlhka a jiných faktorů, jež působily v puklé urně.

Patrick Oliver Enfield

NARRATIO QUESTI

SVITEK I.

Prvních 5–6 sloupců je velmi poškozeno, zachovaly se jen kusé fragmenty.

Zkratky: sl. = slovo (a); ř. = řádek, řádky; slp. = sloupec, sloupce; str. = strana, strany.

Rukopis je po římském způsobu psán ve sloupcích širokých asi přibližně 2 centimetrů a obsahujících dvaadvacet až pětadvacet řádků. Na jeden řádek se vešlo asi dvacet písmen.

Fragment 1.

...konsulátu (1 ř.) Firmus Siculus...

Fragment 2.

...(I)karova křídla (2–3 sl.) se křídílům nepodobala, ale opravdu se vznášela. Byla to kulatá tyčinka, na níž byly nahoře zasazeny dvě plošinky z (3–4 sl.). Když se vzala do dla(ní)...

Fragment 3.

...pastýř Alomeius na ostrově Ilva (2–3 sl.) také řezal ze dřeva podobizny boh(ů) (4–5 sl.) přivezl (2–3 sl.) matce z ebenu vyř(ezanou) Venuši, a když odešel, matka řekla své přítelkyni Letitii Catullae (že je) to přirozené a že jí přece nevěnuje Herk(ula). Obě se tomu (smály?)...

Fragment 4.

...krásné bílé zuby, které mu otec záviděl. Ale (1 ř.) velmi vzdálený. Prostřední jména (1–2 sl.) se nesh(odovala?). Chodil k nám dost často, ale když jsem byl starší, zdálo se mi (1ř.), jako by ho rok neviděla. Pak jsem si všiml...

Fragment 5.

...mi vůbec rád nosil hr(ačky). Proto jsem měl hraček víc než (3 ř.) tři větrníčky, z trubiček (3 ř.) a větrníčky se otáč(ely)... Jeho manželka po porodu zchromla a dítě ze(mřelo?)...

Fragment 6.

...a velmi rád jsem (se) vozil s ma(tkou) po Aven(tinu) (2 ř.) na židli se šesti nosi(či) a já se vžd(y) uvelebil (matce) na klín(ě) a hleděl jsem na záda nos(ičů) v (hnědých?) tunikách a přes ně na mě(sto) dole, na chr(ámy) kol(em) For(a). Matka byla vždyc-ky navo(ěná) a krásná, se zlatými (ná)ušnicemi (1 ř.) zdravili a ohl(iželi) se za ní. Matka se na (zná)mé usmí(vala) a mně se zd(álo), že celý Ří(m) voní jako on(a). Jednou jsme se octli na Kapitolu, kde (1–2 ř.) „To ne, Queste, to ne. Nestačí ti, že (10 ř.)

Fragment 7.

...nejstarš(ích) a nejbohatších rodin v Římě. Nahrom(adil) však další majetky, protože za Občanské války patřil k nejhovlivějším (5–6 sl.) (Oct)aviana. (Aug)ustus (1–2 ř.) se stal kon-solem...

Fragment 8.

...skoro vždycy s několika přáteli, ale kdežto ti se snažili matku bavit lichotkami, Caecina jen seděl, ruce sepaté na bří-še, a malinkýma očima v tučné tváři zíral upřeně na Proculeiu. Když ji jednou zavolali do kuchyně, neboť ten večer pořádal otec hostinu pro Marca Sem(pronia?), slyšel jsem, jak se Spu-rius Avidiacus naklonil k Caecinovi a zašeptal: „Nesvlíkej ji očima tak nápadně!“ Tomu se všichni smáli, Caecina zrudl, a když se matka vrátila a zeptala se, proč to veselí, pravil Ma-nius Tullius, že Caecina se ptal, kdo je Arachne, co se o ní matka zmínila, než odešla, a všichni se smáli, jenom matka ne a místo toho Caecinovi začla vysvětlovat...

Fragment 9.

„Ventre vlastnil velké statky v (1–2 sl.) cihelny a dodával mramor, když Augustus (2–3 ř.) a byl prý bohatší než otec. Ale

vyprávím to proto, že jak Spurius Caecina sedával s rukama sepjatýma na břicho a poslouchal, co říkali ostatní, matka se na něho občas obrátila s otázkou, ale nikdy ne takovou, aby ho uvedla do rozpaků. Caecina se však přesto červenal, a když matce odpovídal, zvláštním způsobem začal hýbat sepjatými prsty nahoru, dolů a zase a pořád nahoru (1–2 ř.) zapadaly do sebe. Na to jsem si později často vzpo(mněl?) když (1 ř.) to udělat, aby se...

(Po tomto sloupci se kvalita rukopisu místy zlepšuje, takže fragmenty někdy sestávají z delších souvislých pasáží.)

Fragment 10.

...Baiae. Můj i Quintův otec tam měli vily na břehu moře. Plavali jsme často daleko od břehu a potom jsme leželi na pís-ku. Miloval jsem Quinta jako nikoho jiného, víc než matku. Cynthii jsem měl rád, protože to byla moje první milenka, ale nemiloval jsem ji. Miloval jsem Quinta, nikdy jsem se ho však nedotkl, naše láska byla, jak píše Platon (5 ř.) ke krásným poznatkům (3 ř.) Také měl milenkou jako já, jeho se jmenovala Nerva, a protože dovedla dobře hrát na citharu, nemusela v domě dělat žádné jiné práce než hrát při hostinách. Miloval však mě, byli jsme přátelé. Nemohlo nám být víc než patnáct, šestnáct let, nosili jsme ještě tuniku s červenými proužky a oba jsme studovali právo – já u Gaia Aquatia Sully – v přípravě na tirocinium, a hovořili jsme o tom, jak mě na rozdíl od Quinta právo nudí, a vyhlídka na dva roky v nějakém úřadě a pak na tři roky na vojně mě naplňuje přímo zoufalstvím. A postěžoval jsem si Quintovi, jak strýček z tirocinia zběhl a na vojnu vůbec nešel, přilepil se na Mess(alu? 2–3 sl.) jenom básnil. „Jenže ty psát básně neumíš,“ pravil Quintus. „A když už mluvíme o básních,“ řekl, „četl jsem včera v knihovně v lázních novou Ovidiovu knihu. Jmenuje se to Lásky. To je!“ Přiznal jsem se, že básně čtu, jenom když musím, a tuhle knihu neznám. Quintus vyskočil, prohlásil, že jsem o hodně přišel, ale že to napravíme. „Jde se do lázní!“ zvolal, a tak jsme šli.

V knihovně nám půjčili to dílo, v krásném pouzdře ze žluté kůže, a knihovník s úšklebkem poznamenal, že sbírka nám, mladíkům, bude k užitku, neboť šetří čas, který bychom museli jinak strávit v učení u otrokyň. Odsekl jsem, že v té škole jsme se dávno vyučili, ale že oba milujeme poezii. Knihovník se zasmál, nechali jsme ho však být a spěchali jsme k bazénu. Tentokrát jsem se nad jeho chováním nijak nezamýšlel, to až později, když jsem pojal (asi 10 ř.)

...„Na foru se říká,“ pravil Quintus šeptem, „že císař mu přeříz první manželku Racilii. Proto se s ní rozved tak brzo, protože to na Racilinku prasklo. Nemoh o tom samozřejmě básnit, tak v básni teď parohy nasazuje on.“ „Císaři?“ Quintus se opatrně rozhlédl,“ – c (1–2 slp.). Nechali jsme toho a radši jsme četli, to jest Quintus mi předčítal nahlas, až jsem ho přerušil. „U Jova, nevěděl jsem, že o těchhle věcech se píšou básně!“ a zacítoval jsem: „A pokud o Corinnu jde, v jediné krátké noci udělal jsem jí to devětkrát. Taková poezie mě nenutí zívát,“ řekl jsem. „Poslouchej dál,“ pravil Quintus: „Můj úd mi v klíně ležel, příklad to předčasné smrti.“ „Ukaž!“ Vzal jsem knihu Quintovi a pak jsem až do večera předčítal já jemu, Quintus se při všech oplzlejších verších mlsně olizoval a oba jsme se každou chvíli rozesmáli...

Fragment 11.

...neboť za Občanské války stál otec vždycky věrně při něm, velel (2 ř.) a když se Octavian stal císařem, otec málokdy zůstával doma, takže jsem ho skoro neznal. Sloužil v několika taženích i ve státní správě jako Augustův praetorský legát. Měl proto přímý přístup k císařovi a zvali ho na hostiny, které však Augustus pořádal mnohem řidčeji než leckterý senátor nebo zbohatlý propuštěnec. Na Palatinu bydlel v menším a zdaleka ne tak okázalém domě, jaký si vystavěl třeba náš soused Gnaeus Salvidienus Alba; ten měl doma vlastní soukromé lázně a podlahy s mozaikami z fryžského mramoru, prokládaného lososovým mramorem z Chiosu.

Šel jsem tehdy na hostinu k císaři poprvé, krátký čas poté,

co jsem oblékl mužskou tógu, a po velké scéně, když jsem otci prohlásil, že nehodlám nastoupit politickou kariéru. Nechtěl jsem, ale otec mě nutil.

Hostina u císaře, jak se srovnávalo s jeho obydlím, nebyla zvláště opulentní, a já ani nevěděl, co jím, protože mi bylo jasné, k čemu dojde. Pošilhával jsem po matce, která při té velké scéně před několika dny doma stála při mně, ale čekal jsem, že do císařovy recepční haly s námi po hostině Proculeiu nepustí; že to bude čistě mužská záležitost, nanejvýš za přítomnosti císařovny.

Livia seděla u ženského stolu vedle matky a ve společnosti několika jiných manželek hostů na lehátkách. Po boku císařovny vypadala Proculeia jako její vnučka. Přestože se mi svíral žaludek při pomýšlení, co bude po banketu, pocítil jsem, jako vždy, hrdost na matku, krásnou jak Afrodité, a zdálo se mi, že celý hodovní sál voní jako voníval Řím při těch dávných procházkách s Proculeiou v nosítkách, ačkoliv tenkrát zdola od krámků za forem táhl smrad z ryb, stejně jako dnes při císařově banketu bylo cítit spíš pach kuchyně. Napadlo mi, nejsem-li někdo jako Oidipos, ale hned jsem to zamítl. Byl jsem jenom primus inter pares v zástupu matčinych obdivovatelů. Proculeia byla skutečná římská matrona: rozdávala úsměvy, častovala roztoužence vtípnými poznámkami a citáty z básní, které já neznal, a připadal jsem si proto jako barbar. Ale jinak nic. Augustus ji mohl dát za vzor, když vyhlásil zákon proti cizoložství.

Proti očekávání vyzval však císař Proculeiu, aby se k nám připojila, a naproti tomu císařovna se někam ztratila. Augustus se zhroutil do objemného křesla, a my tři se usadili na sedátkách před ním. Císař nedávno oslavil – pouze v kruhu své podivné rodiny – pětadesáté narozeniny a nevypadal dobře. Pokašlával a spočinul na mně unavenýma očima, které jako by říkaly: „Co s tebou, mladíku? Neotravuj mě!“

A otec šel rovnou k věci. Stěžoval si, že po roce tirocinia nechci dál pokračovat v cursu honorum, a co vlastně si chci počít se životem, ví pouze Jupiter. V naší rodině, říkal, se nikdy nestalo, aby prvorozený a k tomu jediný syn nekráčel ve stopách otcových. Nikde v celém příbuzenstvu se nenašla taková

černá ovce. (1 slp.) „...není zrovna příklad hodný následování.“ Prohlásil to zamračeně, podíval se na Proculeiu, matka hleděla přímo před sebe a podobala se opět Afrodité z bílého mramoru (3–4 ř.) „...píšeš taky básně, Queste?“ „Ne,“ zavrtěl jsem hlavou. „A co tedy hodláš dělat?“ císař na mne pořád hleděl očima, které mi říkaly, abych ho neotravoval. „Budu –“ začal jsem a hned jsem se opravil: „– chci –“ V císařově tváři se objevil posměch. „Chtěl bych,“ vykoktal jsem a cítil jsem, jak se mi krev hrne do obličeje. „– chtěl bych – pro armádu – vymýšlet –,“ ale než jsem stačil dopovědět, otec vybuchl: „vymýšlí hračky! Je mu devatenáct a vymýšlí si hračky! Co s tímhle má armáda dělat?“ a pokynul vztekle otrokovi. Sentries odběhl, seděli jsme mlčky, císař se rozkašlal a otrok mu podal pohár s nápojem, který nebyl víno. Najednou jsem věděl, že věc je ztracená. Sentries přiběhl a z vaku vytáhl (asi 10 ř.) zastavil, protože vyklouzla (2 ř.) ztracená, jak jsem od začátku věděl. „No,“ pravil císař a vstal. Vstali jsme taky. „Poslechněš otce, Queste,“ řekl císař. „Jsi zdravý, silný, mladý,“ ušklíbl se, „a básně nepíšeš. Za dva roky nastoupíš vojenskou službu. Sempronius Severus je tvůj strýc – budeš sloužit v Germanicově štábu. Tam se o armádních (1 sl.) poučíš víc než (1 ř.) Věc je vyřízena.“

To jsem věděl. Všichni jsme vstali, poklonili se, císař se otočil a odešel z haly.

Cestou domů jsme v nosítkách mlčeli. Při pomyšlení, že mám být zítra při popravě toho vraha – nemohl jsem si ani vzpomenout, jak se jmenuje...

Fragment 12.

...seděl nehybně a z dlouhé chvíle hýbal sepjatými prsty. Racimachos jemným dlátkem uštípl sem tam kousek mramoru, pemzou něco přihladil a Caecina byl jako živý. Měl své dvě brady a bradavici na levé tváři, a věneček mramorových vlasů mu tence lemoval rozlehlou pleš, kterou Racimachos právě leštil. „Hotovo,“ řekl. Caecina vstal, obešel bustu, aby ji viděl zředu, a jak ji spatřil, zesmutněl. „Je to – pěkné,“ pravil. „Ale dřív

bývaly takové busty – jak bych to řekl –. Byly člověku podobné, jenom –“ „To vyšlo z módy,“ přerušil ho Racimachos. „Vezmi si Caesarovu bustu. Anebo Sempronia Severa. Taky má pleš nezakrytou, Caecino. Dělat portréty, aby se každý podobal Apollónovi, vyšlo prostě z módy.“ „Máš jistě pravdu, Racimachu,“ pravil Caecina, „ale –“ a sochař mu opět skočil do řeči: „Nebo ještě líp: Pompeius. Taky má dvě brady, a tváře, že je přímo vidět, jak rád jedl. To jsou moje vzory, Caecino. Jestli se ti to nelíbí, sežeň si někoho jiného. Ale v Římě dnes nenajdeš prvotřídního sochaře, který by portrétoval po staru. Byl by kolegům pro smích. Jestli ovšem chceš mermomocí vypadat jak Apollón,“ Racimachos se ušklíbl a přejel očima Caecinovu krásně nakřídovanou tógu, „musíš se obrátit na nějakého fušéra. Já si ostudu dělat nebudu.“ „Ne, nechci samozřejmě vypadat jako Apollo,“ pravil spěšně Caecina. „To bych byl pro smích stejně jako ty. Jenom tady,“ a nesměle ukázal tlustým prstem na krásně vytesanou bradavici, „kdyby to šlo –“ „Každý, kdo tě zná, ví, že ji tam máš,“ řekl Racimachos, a Caecina to vzdal. Vzdychl a vypadal tak sklesle, že se mi ho zželelo. Pohlédl na mě: „Co říkáš, Queste?“ „Jsi jako živý, Spurie,“ pravil jsem. „Racimachos je mistr. Podobáš se trochu Nexitelovu Hefaistovi, i když ovšem nekulháš.“ To ho snad potěšilo, v každém případě už na Racimachovi žádná vylepšení nežádal. Báł se, aby neměl bustu, jež by nebyla podle módy.

Seděli jsme potom na kvádru bílého mramoru z jeho lomů a dívali jsme se na dělníky, jak zasazují otesané desky, přesně zapadající jedna do druhé. To mě velice zajímalo. Pokrývali mramorem konstrukci z betonu, takže chrám božského Julia bude ve slunci svítit jako Caecinova tóga. „Kdyby Racimachos vytesal tvou matku, Queste,“ řekl náhle Caecina, „mohl by ji udělat jako mne – jako živou, myslím –, a přesto by se podobala Afrodité.“ „Matka je krásná,“ věděl jsem, co chce slyšet. Pokýval hlavou a seděli jsme mlčky. Stěna, kterou už celou obložili mramorem, zářila, že z toho bolely oči. Caecina vzdychl, zase jsme mlčeli. Znova vzdychl, pak nakouzl, co chtěl říct: „Kdybys měl sestru, Queste –“ zarazil se, „– starší sestru,“ dodal rychle a nedokončil, co chtěl říct. Vypadal opravdu jako

značně nevzhledný a hodně vážící Hefaistos, jenže byl mezi asi tak deseti nejbohatšími muži v Římě. U Proculeiy mu to bylo málo platné, ale ovšem sestřička, kdyby nějaká byla, by s ním udělala terno. Caecina zavzdychal, snad mu pukalo srdce. Mlčeli jsme, dělníci pasovali obdélníkovou desku mezi jiné dvě desky, zapadla mezi ně jako ulitá. „Už je to kolik? Deset let? Deset let, Queste, co jsem k vám přišel v Baiae poprvé. Tvůj otec byl tehdy s armádou v Ilyu. Pamatuješ se, jak jsem ti přinesl tu věcičku –“ „Pamatuju,“ přerušil jsem ho. „Ulítla mi do moře. A taky se pamatuju (2 ř.) a napadlo mi, že otec zase někde válčí a že se taky může z některého ze svých tažení nevrátit. Pomýšlí snad Caecina na nějakou takovou okolnost? Jestli ano – mrkl jsem na jeho dvě brady, které na bustě Raci-machos neumenšil, na tu tvář, z níž spíš než z Pompeiovy bylo přímo vidět, jak rád jí, a ta fantazie mě opustila. Chtěl jsem Caecinu nějak potěšit, a nic lepšího mě nenapadlo než se hloupě zeptat – ale koneckonců, chtěl o ní zřejmě konverzovat: „Viděls matčin nový jantarový náhrdelník, který jí přivezl strýček z Řecka?“ Caecina opět srdceryvně vzdychl. „Ach ano. Víš, tvůj strýček (asi 2 slp.) mi na mysl přišla Cynthia, a najednou, jako ty desky z bělostného mramoru...

Fragment 13.

...připomíná, co je mi v úřadě nejvíc proti mysli. Jedině že tady se předem neví, kdo bude kat a kdo –“ Otec mě okřikl: „Nemluv jako (1 sl.)“ Rozhlédl se po aréně, ženských tam byla dobrá polovina a ječely jak pominuté. Neubráníl jsem se úšklebku, otec si toho všiml a dostal vztek. „I kdyby!“ zrudl. „Tohle jsou otroci a zločinci! Od císaře je velkomyslné, že jim dává možnost (2–3 sl.) rovného s rovným!“ Před námi dole prchal právě nějaký retiarius, který přišel o síť a měl už jenom trojzubec, a za ním se hnal mirmillo s mečem a štítem a s hlavou v kovové helmě. Odvrátil jsem oči od té podívané a otec pokračoval: „Velikost Říma je v boji! Naše armáda –“ Přestal jsem ho poslouchat. Měl bych mu říct, že naše armáda nebojuje na život a na smrt pro zábavu proles, a já si nemohu pomoci, že

mám radši Plautovy komedie než řezničinu v aréně. A když už hry, které končí smrtí, pak tragédie Lucia Sempronia. Ale nechal jsem si to pro sebe. Tím bych jen přilil oleje do ohně. Otec skoro křičel, já ho neposlouchal, kolem dokola arény se zvedl hromový řev, takže jsem se tam ani nemusel podívat. Bylo po honičce. Koutkem oka jsem spatřil císaře, jak zvedá ruku palcem dolů, pak bylo slyšet pronikavý výkřik, který se ovšem v řevu mnoha hrdel zcela utopil. Otec už nekřičel. Řekl jsem: „Neboj se, otče. Co jsem slíbil...

SVITEK II.

Fragment 1.

..Bato měl jasnou početní převahu a z dob spojenectví s námi i jakési zkušenosti, jak římské legie bojují. Asi však na to zapomněl. Pokusil se držet frontu po celé šířce, od (2–3 sl.) až po břeh moře. Nevyhnutelně tím ztenčil svou bitevní linii. Ohlédl jsem se po veliteli a viděl jsem, že Germanicus se usmívá. Pak vydal rozkaz k útoku, který Gnaeus Sempronius na koni doručil prvnímu centurionovi první setniny první kohorty a (1 sl.) se dal(a/o) do pohybu. Tehdy mi poprvé napadlo to slovo pro bitevní řád legie. S úžasem jsem zíral, jak harcovníci proudí nazpět uličkami mezi manipuly prvního, druhého a třetího sledu, podobni vodě tekoucí koryty nějakého mnohaproutěho aquaeduktu; jak legionáři prvního sledu všichni současně vrhají oštěpy na Batův šik, nyní v takové blízkosti, že téměř všechny oštěpy našly svůj cíl; jak se potom s tasenými meči vrhají na otřesené čelo Batova vojska. Měl jsem silný pocit, že tohle všechno něco znamená, něco jenom pro mne. Otřásl jsem se, ne strachem, ale spíš jakousi rozkoší, přestal jsem vnímat děsivé zvuky tub, hleděl jsem jenom na záda tubistů za klečící řadou třetího sledu, krytou šípy a s oštěpy vztyčenými, a náhle jsem místo bitvy viděl řešení, jež umožní sílu u rotačního způsobu rozptýlenou soustředit do (asi půl slp.) druhý sled nyní proudil zpět uličkami mezi manipuly a třetí sled vstal a proběhl uličkami vpřed, mrštil své oštěpy a udeřil na pošramocené Batovy šiky meči. Museli se zřejmě bránit zdatně, když Germanicus nasadil třetí sled, ale všechny složky legie pracovaly jako – opět mě napadlo to slovo (3–4 ř.) a nyní se do bitvy vložila pomocná kavalerie, a Batův už úplně rozbitý šik...

Fragment 2.

...,až tě propustí z armády. Kdy to vlastně bude?“ „Letos na podzim,“ pravil Agricola. „Už tři roky přesluhuju.“ „Kde bys chtěl mít statek?“ Lucius zavrtěl hlavou. „Otevřu si dílnu. Budu dál dělat řemeslo.“ „V Římě?“ „Ne. Asi v Lugdunu. Tam se mi to líbí. Mají nový amfiteátr, je tam spousta hospod,

a plno místa. Žádné třípatrové domy a uličky, že když rozpažíš, můžeš se opřít o stěny baráků po obou stranách.“ Odmlčel jsem se, Lucius Agricola obratně opravoval proužkové brnění legiónáře, jehož jméno jsem si přečetl na vnitřní straně štítu. Válečná sekyra nějakého Batova vojáka jej rozštípla málem vejpůl. Platus stálo tam ze setniny centuriona Galoblada. Toho jsem znal. Platus seděl opodál na kamenu z hromady munice připravené pro onagery a chroustal suchar. Byl to starý voják, patrně mu moc nescházelo do výslužby. Patřilo mu zřejmě i brnění, které Agricola právě dával do pořádku. Nepochybně princeps, a soudě podle stavu jeho strůje a podle štítu poničeného málem k nepotřebě, neohrožený voják. Obrátil jsem opět pozornost k Agricolovi. Vyměňoval rozbité pláty za zbrusu nové, obratně je připevňoval ke koženému podkladu, mával kladivem a na kovadlině nýtoval nový segment k vyztužené kůži. Práce mu šla od ruky jedna radost. „Takže do Říma jít nechceš?“ zeptal jsem se ho. Zavrtěl hlavou, oběma rukama zdvihl opravené brnění, Platus vstal, vztyčil se, byl to skutečný obr. Agricola mu pomohl do krunýře a po stranách jej upevnil koženými řemínky. „Ani kdybys dostal stálou práci a zaplacenou líp, než kolik si vyděláš v Lugdunu?“ „Musel bych dostat zatraceně dobře zaplácíno, abych se odstěhoval do římského smradu.“ „Nebylo by to přímo v Římě, ale v Baiae. To je letovisko u moře. Máme tam vilu.“ Platus si sedl a Agricola vzal do ruky jeho štít. Oči pod huňatým obočím hleděly přísně na poničený kus zbroje, ale kovář byl čistě vyholený jako senátor, žádný plnovous. „Vyfasuj nový, Plate,“ řekl. „Spravit to můžu, ale nestihnu to včas. Germanicus už dlouho otálet nebude,“ a ukázal na pevnost, která stála v ranním slunci opodál a kolem níž se už šikovaly onagery. „Dobrá,“ pravil Platus a vstal. Na levé noze měl nad kolenem hlubokou jizvu, kráčel však rovně, nekulhal. Hleděl jsem za ním, nové pláty v jeho brnění se leskly jako stříbro. „Letovisko, říkáš,“ pravil uvážlivě Ag(ricola)...

Fragment 3.

...v dohledu Salonae. Všech dvacet onagerů našich dvou legií pracovalo, a kolem nich se řadily manipuly k útoku. Z velitelského vršku jsem se na ně díval; vždycky mě uchvacovalo, jak fungují. Na onager nejbliž nám naložili čtyři muži obsluhy hořící projektil, střelec udeřil palicí na držák, kolík vylítl a obrovské rameno stroje se suchým zadrnčením vymrštilo zářící projektil k pevnosti a zarazilo se o vyhloubený záchyť v čelním ráhňě. Plamen letěl k andentrijské pevnosti, zmizel za zdí. Obrátil jsem zrak ke Germanicovi, který právě zvedal ruku. Tuby se rozezněly a manipuly vyrazily k útoku. „Queste,“ zavolal na mě Sempronius Severus. Přiběhl jsem k němu, podal mi tenký svitek. „Pro Laetitia...

Fragment 4.

...dojžděl jsem už k pozorovatelně tribuna Laetitia Frappa Prominculy, kterou tribun posunul až téměř na dostřel pevnosti. K hradbě se přitiskl veliký beran, ježž rozhoupaly dvě řady legionářů. Kryla je šikmá střecha potažená vydělanou kůží. Z hradeb na ně lili hořící tekutinu dva muži cloumající sudem, odkud vytékaly plameny. Náhle se však sud roztrhl, oba muži zmizeli za parapetem, a zbytek hořící tekutiny se rozstříkl kolem zastřešeného nástroje, takže na brněních legionářů pracujících s beranem se zaleskly drobné plamínky. Onager, napadlo mi. Plný zásah. Zastríleli se a teď budou bezpečně mařit každý další pokus zabránit prolomení hradby.

Seskočil jsem s koně, Laetitiu Frappu se po mně ohlédl, ale než jsem stačil udělat krok směrem k němu, přilétl z pevnosti kámen a podřel mi nohy, že jsem se složil. Zprvu žádná bolest, jenom krutý úder, jako by mě někdo praštil přes obě holeně kyjem. Pak jsem ležel na zemi a bolest mě bezpečně dostihla. Naklonil se ke mně nějaký centurio, zdvihl jsem ruku se svítkem od Sempronia Severa, centurio jej ode mne vzal. Chvilí jsem se ovládal, potom jsem se rozeřval bolestí, ale hned jsem ten ponižující projev slabosti v sobě zdušil. Za hradbou

začal stoupat sloup dýmu, vyšlehly plameny a ozval se rachot, jak se legionářům pod stříškou podařilo prorazit hradbu. Kolem mě utíkali principes k průrvě v opevnění a jiní vztyčili po obou stranách průlomu útočné žebříky. Na hradbu vysadili nový sud, muži od onagrů však znova předvedli svou dobrou mušku. Dalmatinci ani nestačili sud nahnout, když jej trefil projektil a tekutina se proměnila v hořící déšť, který bez valné škody dopadl na stříšku. Zasáhl pouze jednoho legionáře, jenž právě vystoupil na spodní příčku útočného žebříku. Zařval a jal se válet po zemi, ale na jeho místo nastoupil jiný. Někde za mnou se rozezněly tuby, tubiceni asi přiběhli k místu průlomu, a hřímali z plných sil. Hlavou mi proběhl veršik Claudia Menicia Paula, který se mi líbil, protože v žádné jiné básni, jež nás Paulus Minucius nutil číst, se nikdo nepokusil napodobit zvuk tub, a mně se zdálo, že Claudiovi se to zdařilo: At tuba terribili sonitu taratantara dixit. Něco na tom verši bylo legrační, ale vše se mi zastřelo mlhou. Uvědomil jsem si ještě, že mě ranhojiči nakládají na nosítka, a byl jsem v limbu.

Probral jsem se až v přijímacím sále v nemocnici v Saloniae, kde zněly steny mužů, pokoušejících se ovládnout nemužné zvuky, a řvaní jiných, jimž už byla ostuda lhostejná. Lékař se ke mně sehnul a radostně pravil: „Těbůh, Queste! Zřídili tě slušně!“ Poznal jsem ho. Byl to strýc Valerius Aemilius z matčiny strany, jenž se proslavil knihou o rovnání zlámaných kostí. Za okamžik mi počal předvádět prakticky, jak to dělá, a třebaže jsem se snažil zachovat mužné mlčení, nebo aspoň sténat jenom slabě...

Fragment 5.

...venku přšelo, v rohu hráli v kostky a do místnosti vesele vstoupil doktor Valerius Aemilius Saepulus, posadil se ke mně na lehátko a řekl: „Jak se vede, Queste? Už tě kůže nesvrbí?“ a ukázal na obvazy, v nichž mi nohy vězely jako ve dvou neformálních rancích. Zavrtěl jsem hlavou, a dřív než jsem stačil něco říct, zvolal v rohu od kostek centurion: „Už se mu zastaví, doktore! V noci –“ „Drž hubu, Burre!“ okřikl jsem ho,

jenže legionáři to samozřejmě vzali jako ohromný vtip. Valerius Aemilius taky a já (asi 5 ř.)... pomalu odvinoval obvaz a koukal, co se objeví, s mlsným úsměvem, jako kdyby svlékal milenkou. Objevila se rudohnědá noha. Sklonil se k ní, jemně po ní přejížděl dlouhými prsty, na pleši měl zaschlou krev, ne od zranění, asi na něj stříkla, když v hale u vchodu přebíral nějaký přírůstek, a zapomněl si ji utřít. Narovnal se, prohlásil tónem radostné zvěsti: „Ještě z toho nejseš venku, Queste,“ a dal se do práce. Burrus z rohu opět předvedl svůj originální humor. „Ale už se mu staví!“ Nyní ho okřikl Aemilius, stejnými slovy jako prve já, a k tomu dodal navíc: „Tobě ne? Jsi tady už měsíc – to je na pováženou. Mám tě vyšetřit?“ Legionáři se opět velice nahlas rozřehtali, veselý strýček dokončil nový obvaz, vstal a se slovy: „víno ve větším množství ráně nevadí,“ odešel do vedlejší místnosti, kde leželi tři po amputaci.

Takže jsem zase neměl co dělat, proto mi hlavou počal táhnout proud vzpomínek a všelijakých jiných myšlenek, až z té kalné řeky vyskočila jedna, bůhví proč. Jak Cynthia vyprávěla: „Kdy se budeš znova ženit, Ovidie?“ zeptal se císař. Ovidius se zamračil a šlehl po něm vzteklým pohledem, že to vypadalo jako krajní neuctivost, málem urážka majestátu. Augustus je ale mírný člověk, jenže taky pěkný jízlivec, a Ovidius byl už vztekem jako senátorský nach. Císař honem obrátil řeč jinak a oslovil Proculeiu: „Jak prospívá tvoje děťátko, Aemilie?“ Proculeia zvedla hrdě hlavu – „Počkej,“ skočil jsem Cynthii do řeči. „V čem byla jaká jízlivost?“ „No přece, že před ním mluvil o jeho manželských trampotách,“ pravila Cynthia. „Jakých trampotách? Ovidius se rozved s Racilií už dost dávno a od té doby se neoženil. Jaká jízlivost?“ „Ty to nevíš?“ užasla Cynthia. „Nevím. Řekni mi to!“ Venku zazněly kroky, otec se vrátil ze senátu. Cynthia na sebe spěšně hodila tógu a zdejchla se z mé ložnice.

Co mi řekla, se náhle složilo v divný obrazec. Byla to naprostá hloupost. Jenže – kalný proud mých myšlenek vyvrhl na břeh jinou vzpomínku. Leželi jsme s Quintem u bazénu v Baiae, četli si nemravné Ovidiovy básničky, a já se zeptal... (asi 1 1/2 slp.)...

Fragment 6.

...řekl Aemilius Centius a do místnosti vstoupil ne jako obvykle ve viditelně dobré náladě. „Dvě smutné zprávy, Queste. Jedna se tě týká, druhá ne. Vlastně taky, protože ta se týká všech Římanů. Ta první: zemřel Gaius Firmus, tvůj otec. Píše ti to matka, ale vzhledem k tomu zmatku s Batou dopis došel z Říma až teď.“ „Kdy se to stalo?“ zeptal jsem se. Žal jsem nepocítil, dokonce jsem se málem zaradoval, že se nebudu muset zúčastnit pohřebního ceremoniálu v Římě. „Tři dny před nones v květnu,“ pravil Aemilius. „Skoro před půl rokem. Kolik mu vlastně bylo?“ Nechtěl jsem přiznat, že to nevím, tak jsem otce odhadl na šedesát. „Hm,“ pravil Valerius. „Nějak tě to nevzalo, Queste. Zato tvou matku ano. Dostal jsem taky dopis od Sixta Vernia. Zmiňuje se o smrti tvého otce a jak se Proculeia zhroutila žalem.“ „Proč ti o tom Vernius píše?“ přerušil jsem ho. „Táhli v senátě vždycky spolu. To nevíš?“ „Ne,“ řekl jsem. Valerius se ušklíbl. „Moc toho o svém otci nevíš, že?“ Pokrčil jsem rameny, a Valerius řekl: „Dopis mi ale nenapsal, aby mi oznámil zprávu o smrti tvého táty, Queste. Obsahuje smutnou zvěst: Augustus poslal Ovidia do vyhnanství.“ „Proč?“ vylétlo ze mě, aniž jsem chtěl, jenže zpráva o strýčkovi mě zasáhla víc než zvěst o skonu Gaia Firma. „No, za básničky. Augustus je přece vzor mravnosti.“ Aemilius se opět ušklíbl, tentokrát ne nade mnou. „Za ten návod jak podvádět manžele. Skoro současně s Ovidiem poslal pro manželskou nevěru do vyhnanství i Julii. Myslím vnučku. Její matka už je ve vyhnanství deset let. Taky za to, že rozkoše své svatynky nerezervovala pro manžela.“ „Vždyť ty básně vyšly už před – nejmíň devíti lety!“ „Teprve před osmi,“ pravil Valerius. „Asi je předtím Augustus nečetl. Musely ho pěkně rozzuřit, protože taky dal popravit...“

Zbytek svitku je zničen. Text pokračuje až na dalším, Třetím svitku.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.